

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

2008 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

_____ Nr.
(data)

Vilnius

TURINYS

I. INSTITUCIJOS VEIKLOS ATASKAITOS SANTRAUKA.....	3
II. INSTITUCIJOS VEIKLAI ĮTAKOS TURĖJUSIŲ VEIKSNIŲ APŽVALGA.....	6
III. INSTITUCIJOS VYKDYTA VEIKLA IR PASIEKTI REZULTATAI.....	8
Strateginių tikslų įgyvendinimas.....	8
Institucijos vykdytos programos.....	8
Tarpinstitucinių programų ir kitų projektų įgyvendinimas	19
Patvirtintų asignavimų panaudojimas.....	19
IV. ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO INSTITUCIJOS VEIKLOS PRIORITETINĖS KRYPTYS.	21

I. INSTITUCIJOS VEIKLOS ATASKAITOS SANTRAUKA

Vykdydama savo veiklą, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – Inspekcija) vadovavosi strateginiu 2008–2010 m. veiklos planu. Beveik visi jame numatyti rodikliai yra įvykdyti, o didžioji dalis – daugiau kaip 100 proc.

Teisės aktų rengimo srityje paminėtina, kad Lietuvos Respublikos Seimas 2008 m. vasario 1 d. priėmė Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymą (toliau – ADTAĮ), įsigaliojusį 2009 m. sausio 1 d. ADTAĮ išsamiau reglamentuotas asmens duomenų tvarkymas vykdant vaizdo stebėjimą, tiesioginės rinkodaros ir mokumo vertinimo tikslais, sveikatos apsaugos srityje ir kt.

Ypač svarbu tai, kad ADTAĮ įtvirtintas didesnis Inspekcijos nepriklausomumas, kadangi 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (95/46/EB) (toliau – Direktyva 95/46/EB) 28 straipsnio 1 dalis ir 2001 m. lapkričio 8 d. Konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108) papildomo protokolo dėl priežiūros institucijų ir valstybės sienas kertančių duomenų srautų 1 straipsnio 3 dalis įtvirtina reikalavimą, kad asmens duomenų tvarkymo priežiūrą vykdanči institucija veiktų visiškai nepriklausomai. Šį reikalavimą Europos Sąjungos valstybės narės privalo įgyvendinti savo nacionalinėje teisėje.

Įgyvendinant naują ADTAĮ redakciją, parengtas ne vienas teisės aktas. Nauja redakcija išdėstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais patvirtinti Inspekcijos nuostatai, Asmens duomenų valdytojų registro nuostatai, pakeistos Duomenų valdytojų pranešimo apie duomenų tvarkymą taisyklės. Taip pat Inspekcijos direktoriaus įsakymais patvirtinti Bendrieji reikalavimai organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms, Duomenų valdytojų atsakymo Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai dėl duomenų subjekto teisės susipažinti su savo asmens duomenimis įgyvendinimo pateikimo tvarkos aprašas, kiti teisės aktai.

2008 m. pabaigoje priėmus Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2, 5, 7, 8 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 9¹ ir 43 straipsniais įstatymą (Žin., 2008, Nr. 123-4657) ir Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 1, 3, 7, 12, 34, 77 straipsnių, devintojo skirsnio ir priedo pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo nauju priedu įstatymą (Žin., 2008, Nr. 137-5383) parengtas ir pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms Ryšio slaptumo patikrinimų atlikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. liepos 20 d. nutarimu Nr. 807 (Žin., 2005, Nr. 89-3341), pakeitimo projektas, kuriuo šios taisyklės dėstomos nauja redakcija.

2008 m. sausio mėn. Europos duomenų apsaugos diena paminėti Inspekcija kartu su Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komitetu surengė konferenciją „Europos duomenų apsaugos diena jaunimui“. Renginyje dalyvavo apie aštuoniasdešimt Vilniaus miesto mokyklų ir gimnazijų 14–18 m. moksleivių. Jiems buvo skaitomi pranešimai apie žmogaus teises, asmens privatumo apsaugą, naujausius asmens dokumentus, padalyta lankstinukų apie saugų interneto naudojimą.

2008 m. balandžio 17–18 d. Romoje (Italija) įvyko kasmetinė Europos duomenų apsaugos vadovų pavasario konferencija, suburianti visas Europos institucijas, kompetentingas privatumo ir asmens duomenų apsaugos klausimais. Šis forumas yra svarbus tuo, kad jame keičiamasi nuomonėmis ir požiūriais apie nuveiktus darbus bei svarstoma, kokie iššūkiai laukia duomenų apsaugos bendruomenės Europoje ir už jos ribų. Šiame renginyje buvo priimta Europos duomenų apsaugos vadovų pavasario konferencijos deklaracija.

2008 m. spalio 15–17 d. Strasbūre (Prancūzija) įvyko 30-oji tarptautinė duomenų apsaugos ir privatumo vadovų konferencija. Konferencijos tema – „Privatumo apsauga pasaulyje be sienų“. Ši konferencija kasmet suburia duomenų apsaugos institucijas ir privatumo vadovus iš visų žemynų. Renginys sukviečia ekonominės veiklos žmones, viešojo sektoriaus atstovus ir pilietinės visuomenės atstovus ir suteikia visiems dalyviams išskirtinę galimybę gvildinti asmens duomenų ir privatumo problemas, keistis informacija apie jų organizacijas ir priimti rezoliucijas tose srityse, kuriose išryškėja iššūkiai, ypač susiję su aktualiais šių dienų įvykiais. 2008 m. konferencijoje buvo priimtos rezoliucijos „Dėl vaikų apsaugos internete“, „Dėl privatumo apsaugos teikiant socialinių tinklų paslaugas“ ir kt.

Inspekcija, siekdama gerinti savo veiklą ir sužinoti visuomenės nuomonę apie asmens duomenų apsaugą Lietuvoje, nuo 2006 m. kas antri metai užsako reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą. 2008 m. liepos mėn. atliktos apklausos rezultatai rodo, kad beveik pusę (46 proc.) Lietuvos gyventojų domina, kaip tvarkomi ir saugomi jų asmens duomenys, 57 proc. nežino apie įstatymų jiems suteikiamas teises asmens duomenų apsaugos srityje. Nors apie pusę (48 proc.) 2008 m. apklaustų respondentų vis dar mano, kad informuotumas apie asmens duomenų apsaugą yra vidutinis, tačiau reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad per dvejus metus beveik dvigubai padaugėjo žinančiųjų, jog Inspekcija yra asmens duomenų apsaugos priežiūros institucija. Žymi dalis (70 proc.) 2008 m. apklausoje dalyvavusiųjų mano, kad asmens duomenų apsaugos reikalavimus pažeidę asmenys turi būti tiek nubausti, tiek pasitaisyti, o manančiųjų, kad pažeidėjams pakanka tik pasitaisyti yra 19 proc.

Inspekcija, siekdama įvertinti savo veiklos kokybę ir gerinti asmenų aptarnavimą, jau penktus metus atlieka anoniminę apklausą „Dėl asmenų aptarnavimo Valstybinėje duomenų

apsaugos inspekcijoje kokybės“. Asmenys buvo parinkti atsitiktinės atrankos būdu iš tų, kurie 2008 m. kreipėsi į Inspekciją norėdami apginti savo teises. Įvertinus apklausos rezultatus matyti, kad 2008 m. daugiau kaip dvigubai (70 proc.) (2007 m. – 30 proc., 2006 m. – 27 proc.) išaugo manančiųjų, kad Inspekcija dirba gerai, skaičius. Tiek pat apklaustųjų (40 proc.) mano, kad informacijos apie Inspekcijos veiklą pakanka, ir tiek pat, kad trūksta. Arti pusės respondentų (40 proc.) mano, kad daugiau informacijos apie Inspekcijos veiklą galėtų būti internete, spaudoje daugiau tokios informacijos tikėtusi 30 proc., radijuje ir televizijoje – 10 proc. Asmenų, kurie kreipėsi į Inspekciją norėdami apginti savo, kaip duomenų subjekto, teises apklausos, taip pat kaip ir 2008 m. liepos mėn. atliktos reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos, rezultatai (60 ir 70 proc.) rodo, kad labai panašus procentas apklaustųjų norėtų, jog pažeidėjai būtų nubausti, o ne tik pasitaisyti.

II. INSTITUCIJOS VEIKLAI ĮTAKOS TURĖJUSIŲ VEIKSNIŲ APŽVALGA

Igyvendinant 2008–2010 m. strateginiame veiklos plane numatytas priemones, Inspekcijos veiklai įtakos turėjo išoriniai ir vidiniai veiksniai.

Vienas svarbiausių išorinių veiksnių yra aktyvus bendravimas su duomenų valdytojais. 2008 m., palyginti su 2006 m. ir 2007 m., išaugo užsiregistravusių duomenų valdytojų ir jiems suteiktų konsultacijų skaičius. Plečiantis informacinių technologijų ir elektroninių ryšių galimybėms, duomenų valdytojai vis dažniau įsitikina, kad tinkamai neįgyvendinus teisinių, techninių bei organizacinių apsaugos priemonių teks susidurti su duomenų apsaugos problemomis. Tiek Inspekcijos, tiek duomenų valdytojų iniciatyva 2008 m. buvo organizuojami pasitarimai ir dalykiniai susitikimai.

Inspekcijos veiklą teigiamai veikė didėjantis visuomenės informuotumo lygis. Visuomenės poreikis žinoti savo teises asmens duomenų apsaugos srityje skatina žmones domėtis asmens duomenų apsauga bei ginti savo, kaip duomenų subjektų, teises.

Ataskaitiniu laikotarpiu aktyviai bendrauta ir bendradarbiauta su Europos Sąjungos bei kitų šalių duomenų apsaugos institucijomis, dalyvauta tarptautinėse darbo grupėse. 2007 m. pabaigoje Lietuva sėkmingai įsiliejo į Šengeno erdvę, o jau 2008 m. Inspekcijos atstovai, kaip kvalifikuoti ekspertai buvo kviečiami ir dalyvavo kitų Europos valstybių Šengeno vertinimuose.

2008 m. Inspekcijoje įvyko vidinių pokyčių, pagerėjo įstaigos administravimas, suformuota beveik visa struktūra, t. y. iš Inspekcijai patvirtintų 35 etatų gruodžio 31 d. buvo užimti 34 etatai. 2008 m. Inspekcijos pasiektų rezultatų kokybei įtakos turėjo personalo tobulinimasis įvairiuose kvalifikacijos kėlimo kursuose.

Nuo 2008 m. spalio mėn. visas Inspekcijos kolektyvas po ilgo gyvavimo atskirai įsikūrė vienoje buveinėje. Šie pokyčiai žymiai prisidėjo prie efektyvesnio Inspekcijos funkcijų atlikimo. Įvykus šiems pokyčiams žymiai pagerėjo vidinio komunikavimo sistema, įrengtos tinkamos patalpos konsultuoti ir bendrauti su duomenų subjektais bei duomenų valdytojais.

2008 m. Inspekcija priskirta ministerijų, Vyriausybės kanceliarijos, Vyriausybės įstaigų ir įstaigų prie ministerijų, kitų valstybės institucijų ir įstaigų sąrašo pagal grupes II grupei. Nors tikėtasi, kad šis pokytis pateisins aukštą kvalifikaciją asmens duomenų apsaugos srityje turinčių specialistų lūkesčius dėl karjeros, padės stabdyti personalo kaitą, tačiau nesant finansinių galimybių šie lūkesčiai nebuvo pateisinti.

Inspekcijos veiklai neigiamos įtakos turėjo 2006–2008 m. skirti nepakankami asignavimai informacinėms sistemoms atnaujinti. Tik 2008 m. pabaigoje buvo gauta dalis lėšų šiam tikslui. Už gautas lėšas Inspekcija užsakė „Informacinių sistemų susiejimo, atnaujinimo ir

modernizavimo galimybių studiją“. Tai pirmas žingsnis, siekiant atnaujinti Inspekcijos tvarkomą Asmens duomenų valdytojų valstybės registrą ir Inspekcijos teikiamas paslaugas pilnai perkelti į elektroninę erdvę. Šiuo metu informacinės sistemos „Pagalba“ teikiama paslauga dėl nepatogumo ja naudotis tarp gyventojų nėra populiari.

III. INSTITUCIJOS VYKDYTA VEIKLA IR PASIEKTI REZULTATAI

Strateginių tikslų įgyvendinimas

Įgyvendindama 2008–2010 m. strateginiame veiklos plane užsibrėžtą strateginį tikslą – „Siekti, kad būtų laikomasi duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų“ – Inspekcija, vertindama strateginio tikslo įgyvendinimo efekto kriterijų, planavo, kad duomenų valdytojų, tinkamai įgyvendinančių duomenų apsaugos reikalavimus, padaugės 3 proc. Šis rodiklis yra sėkmingai pasiektas.

Institucijos vykdytos programos

Inspekcija, siekdama užsibrėžto strateginio tikslo, vykdo Duomenų apsaugos valdymo programą. Ja siekiama įgyvendinti svarbiausius tikslus: kurti efektyvią duomenų apsaugos sistemą ir užtikrinti tinkamą jos priežiūrą. Programos vykdymo rezultato vertinimo kriterijus yra padidėjęs duomenų valdytojų, siekiančių tinkamai įgyvendinti duomenų apsaugos reikalavimus, kreipimusi į Inspekciją skaičius. 2008–2010 m. strateginiame veiklos plane šis rodiklis 2008 m. buvo planuotas 3 proc., pasiekta 3 proc.

Inspekcijos vykdoma programa susideda iš dviejų uždavinių.

Programos uždavinys (kodas 01) – Tobulinti duomenų apsaugos teisinę bazę, plėtoti visuomenės informavimą ir bendradarbiavimą su Lietuvos ir užsienio institucijomis ir organizacijomis.

Programos uždaviniui įgyvendinti vykdytų priemonių ir rezultatų aprašymas:

1) Planuota suderinti 100 teisės aktų ir duomenų valdytojų dokumentų, suderinta – 184.

Įgyvendindama priemonę „Teisės aktų ir duomenų valdytojų dokumentų derinimas“ ir siekdama padėti duomenų valdytojams užtikrinti teisėtą asmens duomenų tvarkymą, išvengti ADTAĮ reikalavimų pažeidimų, Inspekcija derina kitų institucijų pateiktus teisės aktų, informacinių sistemų ir valstybės bei žinybinių registrų nuostatų projektus, duomenų valdytojų pateiktus asmens duomenų tvarkymo taisyklių ir kitų dokumentų projektus. Per 2008 m. Inspekcija suderino 18 įstatymų projektų, 40 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, 8 įsakymų projektus, 64 registrų ar informacinių sistemų nuostatų projektus ir kt. Palyginti 2008 ir 2007 bei 2006 m. suderintų teisės aktų ir duomenų valdytojų dokumentų projektų skaičių (2008 m. – 184, 2007 m. – 155, 2006 m. – 145) matyti, kad šis rodiklis nuolat auga.

2) Planuota parengti 3 metodinius dokumentus, parengta – 3.

Inspekcija, įgyvendindama priemonę „Metodinių priemonių rengimas“, stengėsi padėti duomenų valdytojams išvengti duomenų apsaugos pažeidimų tobulinant organizacines ir technines duomenų apsaugos priemones, tiek duomenų valdytojams, tiek duomenų subjektams suteikė informacijos dėl probleminių situacijų, susijusių su galimais asmens duomenų tvarkymo pažeidimais. Per 2008 m. parengta 3 metodiniai dokumentai: „Dėl asmens kodo tvarkymo pagal pateiktus asmenų skundus“, „Saugus duomenų perdavimas elektroniniu paštu“, „Privatumo apsauga naudojantis belaidžiais tinklais“.

3) Planuota parengti 2 teisės aktus, parengta – 6.

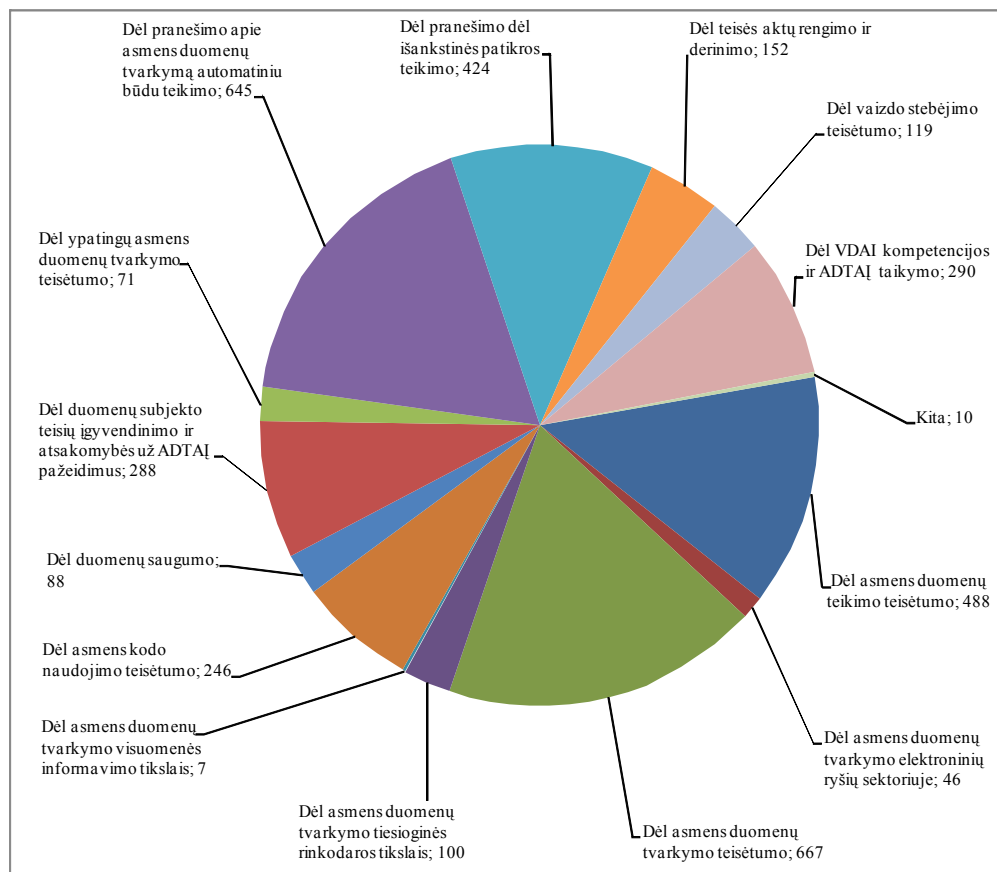
Įgyvendinant priemonę „Teisės aktų rengimas“ ir siekiant tobulinti duomenų apsaugą Lietuvoje, parengtas ir Lietuvos Respublikos Seimo priimtas ADTAĮ. 2008 m. teisėkūros srityje Inspekcijai buvo intensyvūs ADTAĮ įgyvendinančių teisės aktų rengimo metai. Svarbiausi iš parengtų teisės aktų buvo 2 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, t. y. 2008 m. lapkričio 13 d. nutarimas Nr. 1163 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 20 d. nutarimo Nr. 262 „Dėl Asmens duomenų valdytojų valstybės registro nuostatų ir Duomenų valdytojų pranešimo apie duomenų tvarkymą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2008, Nr. 133-5137), 2008 m. lapkričio 19 d. nutarimas Nr. 1182 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 25 d. nutarimo Nr. 1156 „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos struktūrinės reformos, įgaliojimų suteikimo, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nuostatų patvirtinimo ir su tuo susijusių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų dalinio pakeitimo“ pakeitimo“ (Žin., 2008, Nr. 136-5319). Inspekcijos direktoriaus įsakymais patvirtinti Duomenų valdytojų atsakymo Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai dėl duomenų subjekto teisės susipažinti su savo asmens duomenimis įgyvendinimo pateikimo tvarkos aprašas (Inspekcijos direktoriaus 2008 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. 1T-64 (Žin., 2008, Nr. 125-4790)) ir Bendrieji reikalavimai organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms (Inspekcijos direktoriaus 2008 m. lapkričio 12 d. įsakymas Nr. 1T-71 (Žin., 2008, Nr. 135-5298)).

4) Planuota suteikti 2200 konsultacijų, suteikta – 3179.

Įgyvendinant priemonę „Konsultavimas“ pagerėjo asmenų žinios asmens duomenų apsaugos srityje. Duomenų subjektas geriau žino savo teises ir galimybes, kaip jas apginti, o duomenų valdytojas geriau žino duomenų tvarkymo ir apsaugos reikalavimus.

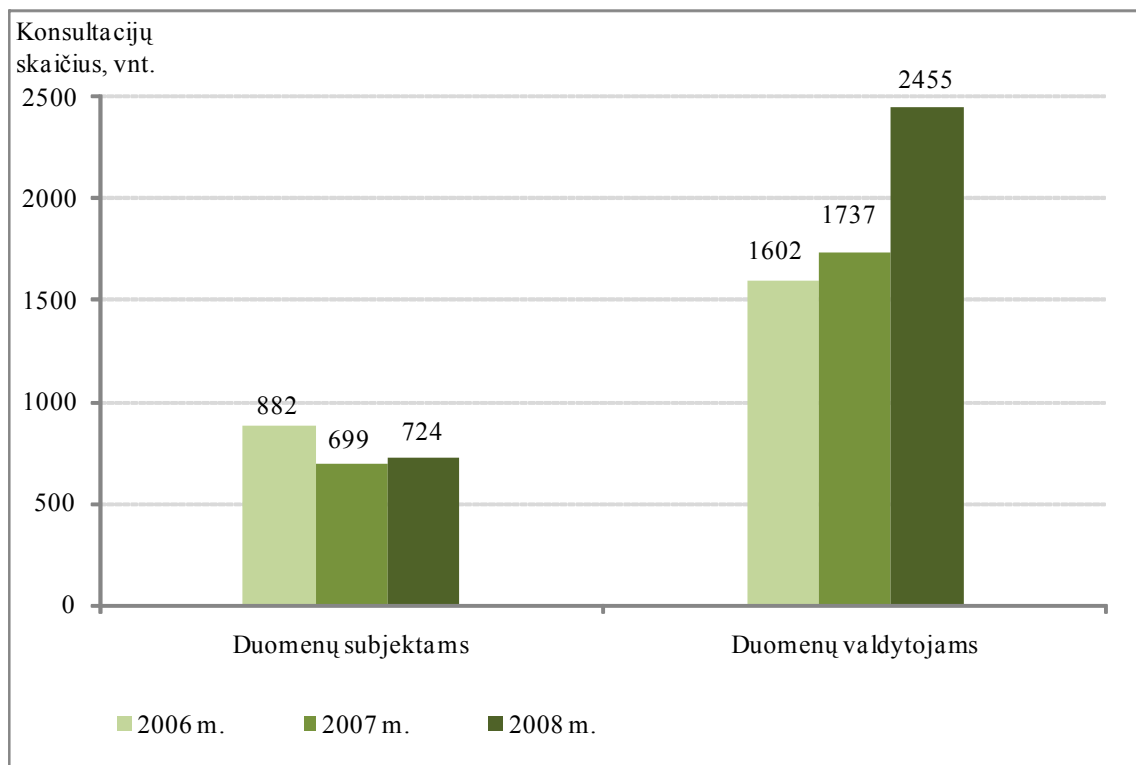
Inspekcijos suteiktų teisinių konsultacijų duomenų subjektams ir duomenų valdytojams skaičius kyla (2008 m. – 3179, 2007 m. – 2453, 2006 m. – 2484). Įvertinus konsultacijų pasiskirstymą pagal teikimo būdą matyti, kad itin žymiai kilo konsultavimo telefonu rodikliai (2008 m. – 2726, 2007 m. – 2110, 2006 m. – 2005) – tai rodo paklausėjų poreikį kuo greičiau

pasiaiškinti, pasikonsultuoti, gauti informacijos rūpimu klausimu. 1 paveiksle pateikta informacija, koks yra 2008 m. suteiktų konsultacijų pasiskirstymas pagal paklausimo temas.

1 pav. Konsultacijų skaičiaus pasiskirstymas pagal paklausimų temas

Iš paveikslo matyti, kad daugiausia kreiptasi dėl asmens duomenų tvarkymo teisėtumo (667), dėl asmens duomenų teikimo teisėtumo (488), dėl Inspekcijos kompetencijos (290), dėl duomenų subjekto teisių įgyvendinimo (288), dėl asmens kodo naudojimo teisėtumo (246) ir kt. Pastebėtina, kad žymiai išaugo konsultacijų skaičius dėl pranešimo dėl išankstinės patikros ir vaizdo stebėjimo teisėtumo, palyginti su 2007 m. Tai sietina su ADTAI pakeitimais šiose srityse. Pavyzdžiui, konsultacijų dėl pranešimo dėl išankstinės patikros 2008 m. buvo 424, o 2007 m. tik 48, konsultacijų dėl vaizdo stebėjimo teisėtumo 2008 m. buvo 119, o 2007 m. – 35. Iš aktualiausių temų matyti, kad konsultuojasi itin daug duomenų valdytojų. Tai atspindi ir 2 paveiksle pateikti rodikliai dėl konsultacijų skaičiaus pasiskirstymo pagal paklausėją.

2 pav. Konsultacijų skaičiaus pasiskirstymas pagal paklausėją

Iš antrojo paveikslo matyti, kad per pastaruosius trejus metus duomenų subjektų konsultavimosi rodikliai kito nežymiai (2008 m. – 724, 2007 m. – 699, 2006 m. – 882), tačiau matyti, kad žymiai daugėja duomenų valdytojų, kurie kreipiasi į Inspekciją įvairiais asmens duomenų klausimais (2008 m. – 2455, 2007 m. – 1737, 2006 m. – 1602). Aktyvus bendravimas ir bendradarbiavimas su duomenų valdytojais – tiek viešojo, tiek privataus sektoriaus atstovais – padeda gerinti asmens duomenų apsaugos situaciją Lietuvoje.

5) Planuota parengti 140 visuomenės informavimo priemonių, parengta – 197.

Įgyvendindama priemonę „Visuomenės informavimas“ ir siekdama didinti visuomenės informuotumo lygį duomenų apsaugos srityje, Inspekcija rengė įvairias visuomenės informavimo priemones. 2008 m. sausio mėn. suorganizuota kasmetinė Europos duomenų apsaugos diena. Po 2007 m. atliktų viešbučių prevencinių tikrinimų buvo surengta konferencija, kurioje Inspekcijos specialistai skaitė pranešimus viešbučių atstovams, išaiškino kilusius klausimus dėl asmens duomenų tvarkymo. 2008 m. pirmoje pusėje įvyko konferencija Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos darbuotojams duomenų apsaugos klausimais. Specialiųjų tyrimų tarnybos atstovai buvo supažindinti su nauja ADTAI redakcija, paaiškinta, kokių naujovių jame esama, paaiškinti tarptautiniai duomenų apsaugos aspektai, pristatyta Inspekcijos prevencinė asmens duomenų tvarkymo teisėtumo priežiūros veikla. Lietuvos teisininkų draugijos Jaunieji teisininkai surengtoje

konferencijoje „Asmens duomenų apsauga. Ar Lietuvoje tai realu?“ Inspekcijos specialistai perskaitė pranešimus „Dažniausi asmens duomenų apsaugos pažeidimai“ ir „Naujasis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas: esminiai pakeitimai“. 2008 m. pradžioje priėmus naują ADTAĮ redakciją, visus metus iki šio įstatymo įsigaliojimo pradžios Inspekcija stengėsi kuo plačiau informuoti tiek duomenų subjektus, tiek duomenų valdytojus apie ADTAĮ įtvirtintas naujoves. 2008 m. ir toliau buvo leidžiamas mėnesinis asmens duomenų apsaugos naujienų biuletenis. Jo prenumeratorių skaičius pastebimai augo.

Iš viso per 2008 m. surengta ir (arba) dalyvauta 78 pasitarimuose, susitikimuose, konferencijose ir kituose renginiuose, parengta 11 naujienų biuletenių, 71 kartą teikta informacija žiniasklaidai, 20 kartų dalyvauta TV, 7 kartus radijo laidose, buvo išplatinti 3 pranešimai spaudai, informacijos fiziniams asmenims suteikta 5, informacijos duomenų valdytojams – 2 kartus.

6) Planuota parengti 45 išvadas dėl Europos Sąjungos ir Europos Tarybos institucijų rengiamų dokumentų, parengta – 45.

Įgyvendinant priemonę „Išvadų dėl Europos Sąjungos ir Europos Tarybos institucijų rengiamų dokumentų rengimas“, buvo nagrinėjami iš įvairių Europos Sąjungos ir Europos Tarybos institucijų gauti dokumentų projektai, išdėstoma Inspekcijos nuomonė, teikiamos išvados, – taip prisidėta prie Europos Sąjungos ir Europos Tarybos institucijų dokumentų rengimo.

Per ataskaitinį laikotarpį buvo pateiktos 45 išvados dėl Direktyvos 95/46/EB 29 str. darbo grupės asmenų apsaugai tvarkant asmens duomenis, Europolo, Muitinės ir Šengeno jungtinės priežiūros institucijų, Europos Sąjungos Tarybos pateiktų dokumentų, tarp kurių 39 išvados dėl per LINESIS sistemą gautų dokumentų.

7) Planuota patenkinti duomenų subjektų prašymų pagal ADTAĮ 23 str. (pagal iki 2008 m. gruodžio 31 d. aktualią redakciją) – 10, patenkinta – 7.

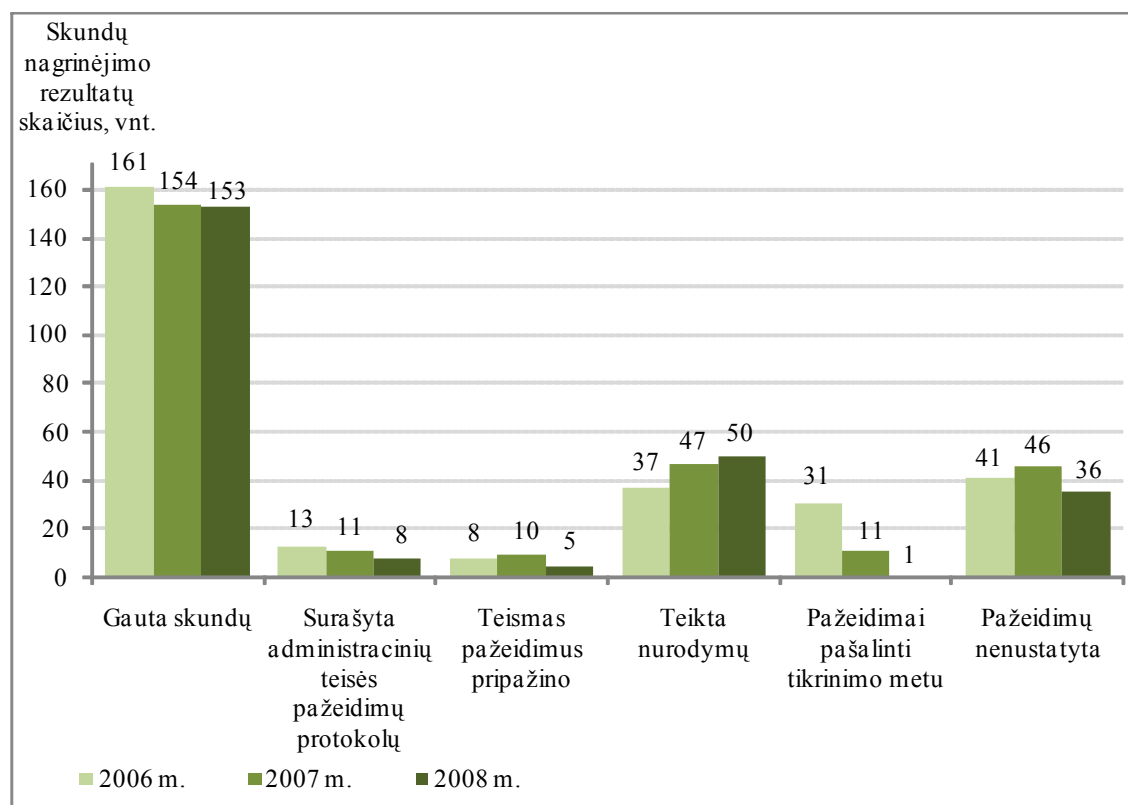
Įgyvendinant priemonę „Paslaugos duomenų subjektui pagal ADTAĮ 23 str. teikimas“ ir siekiant padėti duomenų subjektui įgyvendinti jo teisę susipažinti su savo asmens duomenimis, Inspekcijoje nuo 2007 m. pabaigos veikia informacinė sistema „Pagalba“ teikiama mokama paslauga duomenų subjektams. Naudodamiesi informacine sistema „Pagalba“ asmenys gali įgyvendinti teisę susipažinti su savo asmens duomenimis ne tik raštu kreipdamiesi į Inspekciją, bet ir elektroniniu būdu. Duomenų subjektų prašymų dėl teisės susipažinti su savo asmens duomenimis Inspekcija gavo labai nedaug, nes šiuo metu Inspekcijoje įdiegta informacinė sistema „Pagalba“ neleidžia teikti paslaugos duomenų subjektui visiškai automatiniu būdu. Numatoma, kad atlikus Inspekcijos informacinių sistemų susiejimo, atnaujinimo ir modernizavimo galimybių studiją bei atsižvelgiant į šios studijos rezultatus patobulinus informacinę sistemą „Pagalba“ duomenų subjektų prašymų skaičius padidės.

Programos uždavinys (kodas 02) – Vykdyti efektyvią asmens duomenų tvarkymo priežiūrą.

Programos uždaviniui įgyvendinti vykdytų priemonių ir rezultatų aprašymas:

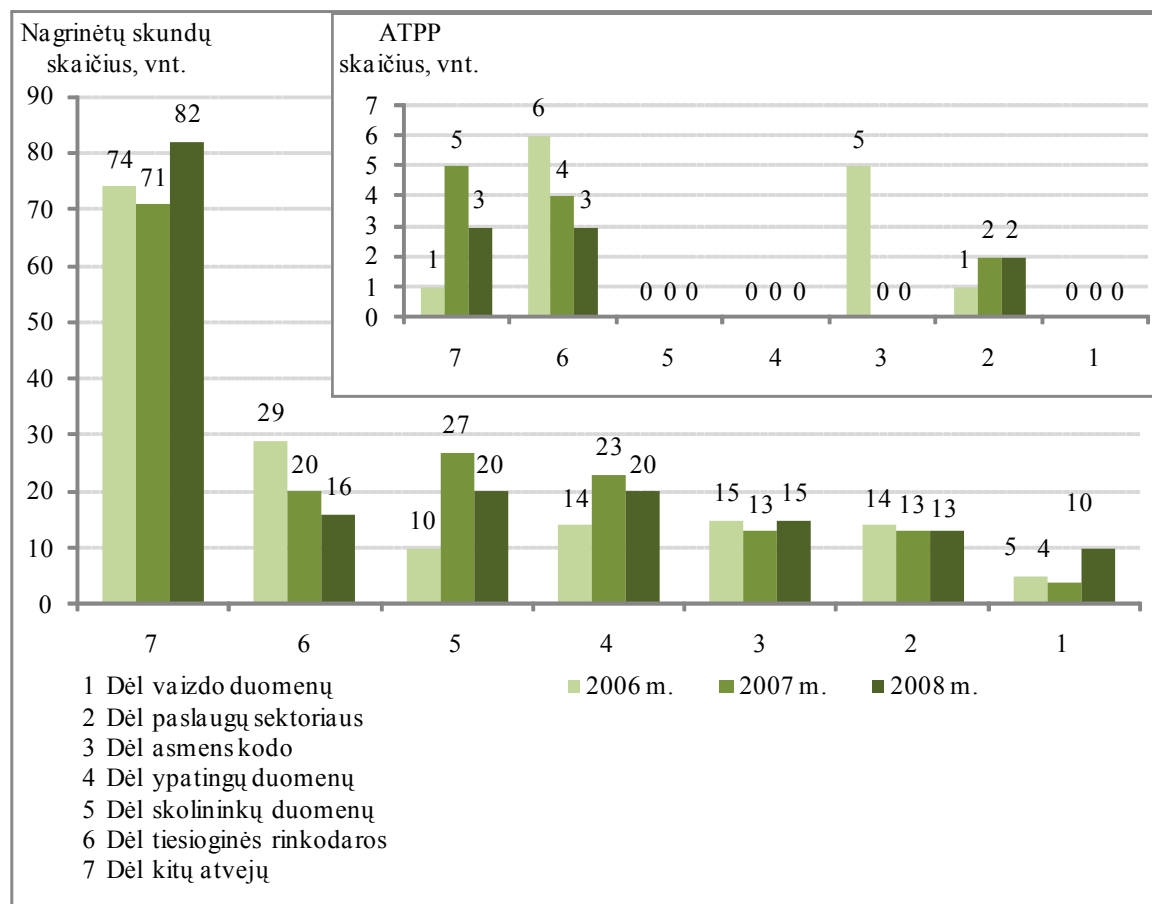
1) Planuota gauti ir išnagrinėti 115 asmenų skundų ir prašymų, gauta – 153, išnagrinėta – 115.

Įgyvendindama priemonę „Asmenų skundų ir prašymų nagrinėjimas“ Inspekcija nagrinėjo gautus asmenų skundus ir prašymus, padėdama asmeniui įsitikinti, ar jo asmens duomenys tvarkomi teisėtai, laikantis ADTAĮ reikalavimų. Nustačiusi pažeidimus Inspekcija ėmėsi priemonių, kad duomenų valdytojas tinkamai įgyvendintų duomenų apsaugos reikalavimus. Skundų nagrinėjimo rezultatai pateikti 3 paveiksle.

3 pav. Skundų nagrinėjimo rezultatai

Per pastaruosius trejus metus didžiausias gautų skundų skaičius buvo 2006 m. (161 skundas), 2007 m. gauti 154 skundai, o 2008-aisiais – 1 mažiau – 153 skundai. 2008 m. surašyti 8 (2007 m. – 11, 2006 m. – 13) administracinių teisės pažeidimų protokolai, pateikta 50 (2007 m. – 47, 2006 m. – 31) nurodymų. Įvertinus rezultatus matyti, kad kasmet mažėja surašomų administracinių teisės pažeidimų protokolų, tačiau auga pateikiamų nurodymų skaičius. Informacija apie tai, kokių pagrindų buvo skundžiamasi, pateikta 4 paveiksle.

4 pav. Skundų ir ATPP surašymo pagrindai

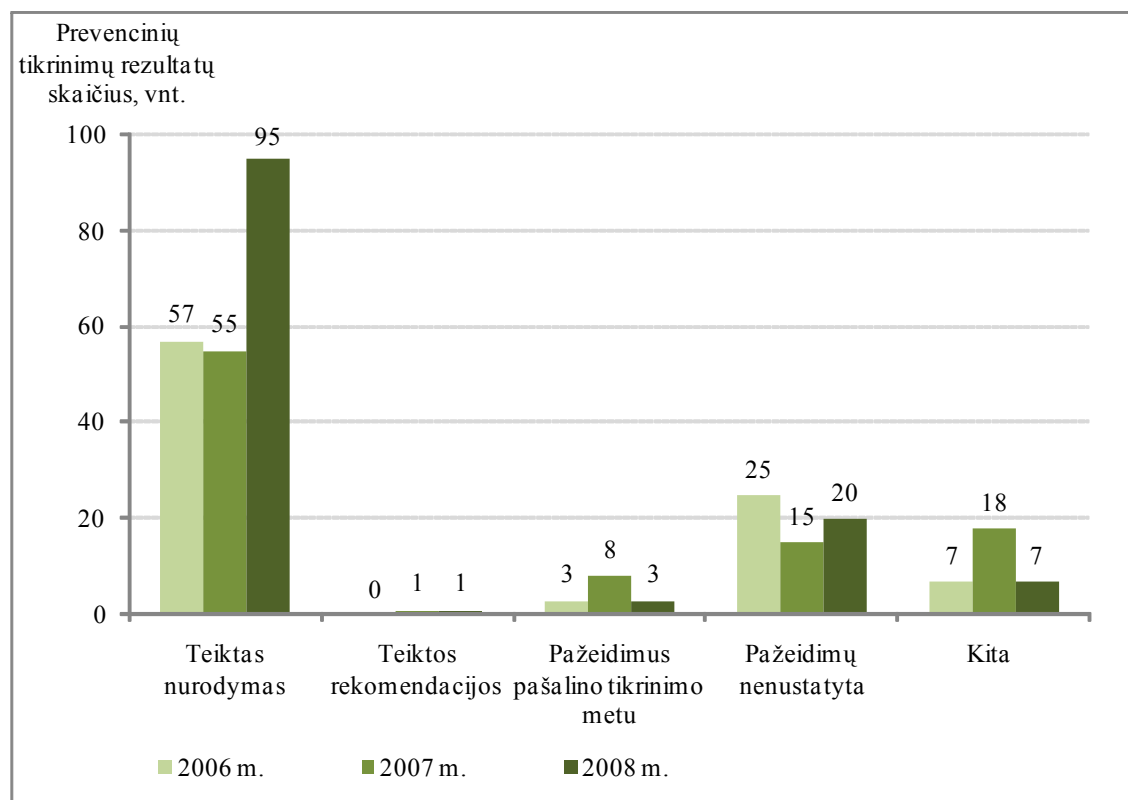
Kaip matyti iš 4 paveikslo, daugiausia skundų tiek 2007 m., tiek 2008 m. gauta dėl vadinamųjų kitų atvejų. Tai tokie skundai, kurie yra individualūs arba skundžiamasi dėl kelių pagrindų, todėl jie ir priskirti skundų dėl kitų atvejų rūšiai. 2008 m. daugiau kaip dvigubai (10) padaugėjo išnagrinėtų skundų dėl vaizdo stebėjimo, palyginti su 2007 m. (4), 2006 m. tokių skundų išnagrinėta 5. Iš 2008 m. surašytų 8 protokolų 3 pateikti taip pat dėl minėtųjų kitų atvejų, toks pat skaičius protokolų pateiktas dėl tiesioginės rinkodaros ir 2 – dėl paslaugų sektoriaus.

2) Planuota atlikti 320 prevencinių tikrinimų ir parengti išvadų dėl išankstinės patikros, atlikta – 410 (parengta 284 išvada dėl išankstinės patikros, atlikti 126 prevenciniai tikrinimai).

Įgyvendindama priemonę „Asmens duomenų tvarkymo teisėtumo tikrinimas, išankstinės patikros atlikimas“ Inspekcija siekia, kad padaugėtų duomenų valdytojų, tinkamai vykdančių duomenų apsaugos reikalavimus, kad duomenų valdytojai ir tvarkytojai tinkamai įgyvendintų asmens duomenų apsaugos reikalavimus ir būtų užkirstas kelias galimiems duomenų tvarkymo

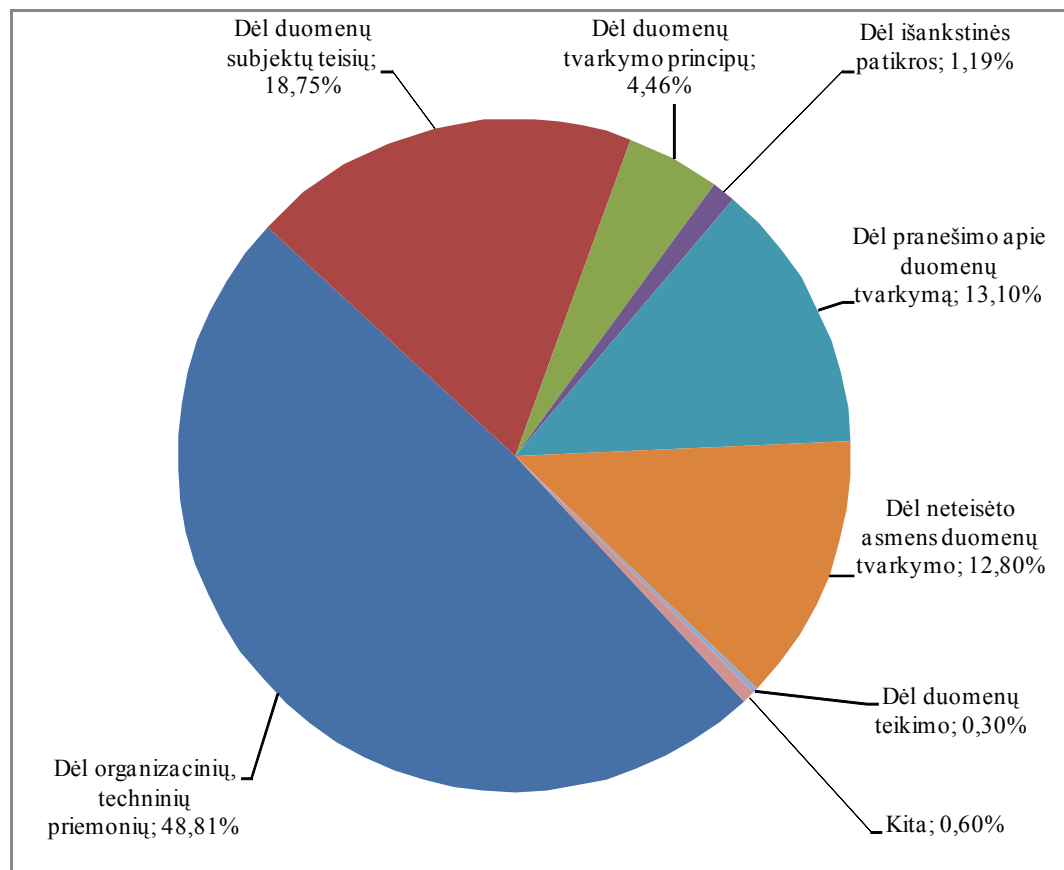
pažeidimams. Kasmet Inspekcija savo iniciatyva patikrina asmens duomenų tvarkymo teisėtumą pasirinktuose galimai probleminiuose sektoriuose.

2008 m. atlikti 83 viešųjų ir 45 privačių juridinių asmenų prevenciniai tikrinimai, iš jų patikrinta tokie pagrindiniai sektoriai: 6 finansų įstaigos dėl asmens duomenų tvarkymo teisėtumo teikiant greito kredito paslaugas; 27 finansų įstaigos (11 finansų maklerio įmonių, 10 investicinių fondų valdymo bendrovių, 6 kredito įstaigos) dėl asmens duomenų tvarkymo teisėtumo teikiant investicines paslaugas; 58 policijos komisariatai, siekiant išsiaiškinti, kaip įgyvendinamos duomenų subjektų teisės tvarkant asmens vaizdo duomenis; Vilniaus Universiteto ligoninės Santariškių klinikos ir 6 Vilniaus miesto poliklinikos dėl pacientų ypatingų asmens duomenų tvarkymo automatinio būdu. 5 paveiksle pateikta, kokie yra pastarųjų trejų metų prevencinių tikrinimų rezultatai.

5 pav. Preveninių tikrinimų rezultatai

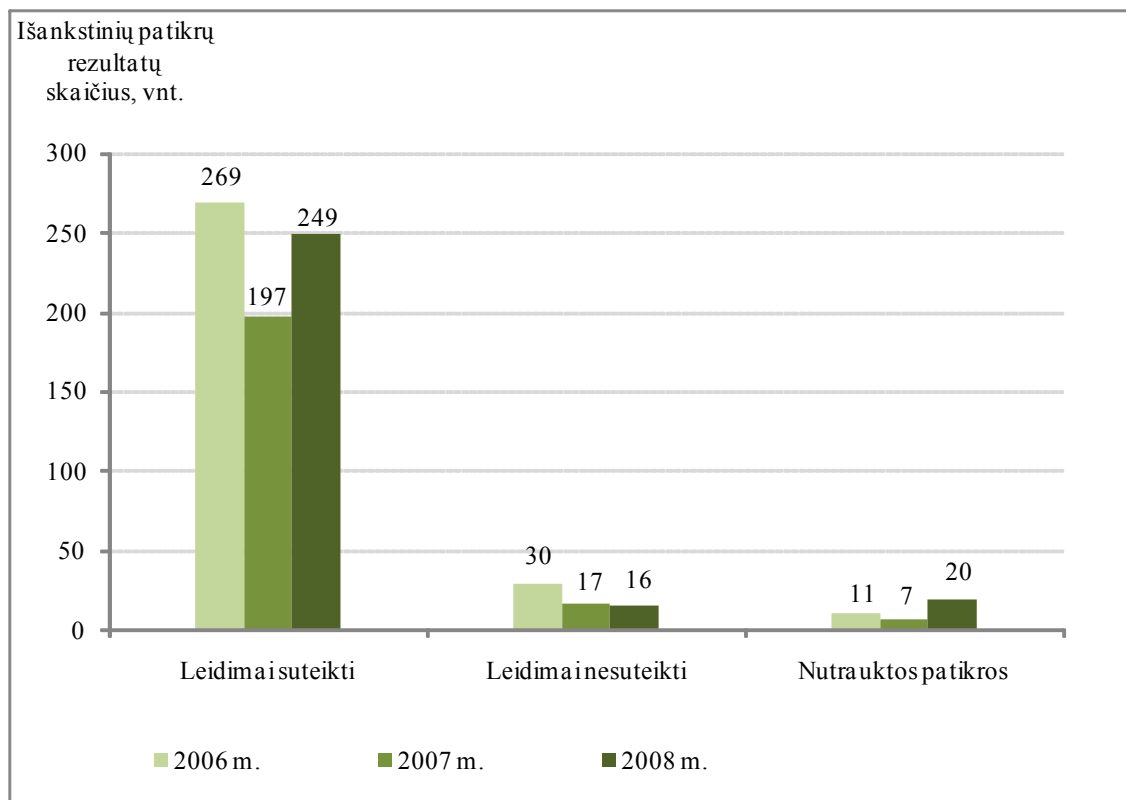
Kaip matyti iš 5 paveikslo, 2008 m. nurodymų skaičius (95) yra žymiai išaugęs, palyginti su 2007 m. (55) ir 2006 m. (57).

6 pav. Nurodymų skaičiaus pasiskirstymas pagal pobūdį (procentais)

2008 m. pateiktų 95 nurodymų pasiskirstymą pagal pobūdį galite matyti 6 pav. 48,81 proc. nurodymų buvo pateikta dėl organizacinių, techninių priemonių, 18,75 proc. dėl duomenų subjekto teisių, 13,10 proc. dėl pranešimo apie duomenų tvarkymą, 12,80 proc. dėl neteisėto asmens duomenų tvarkymo ir kt.

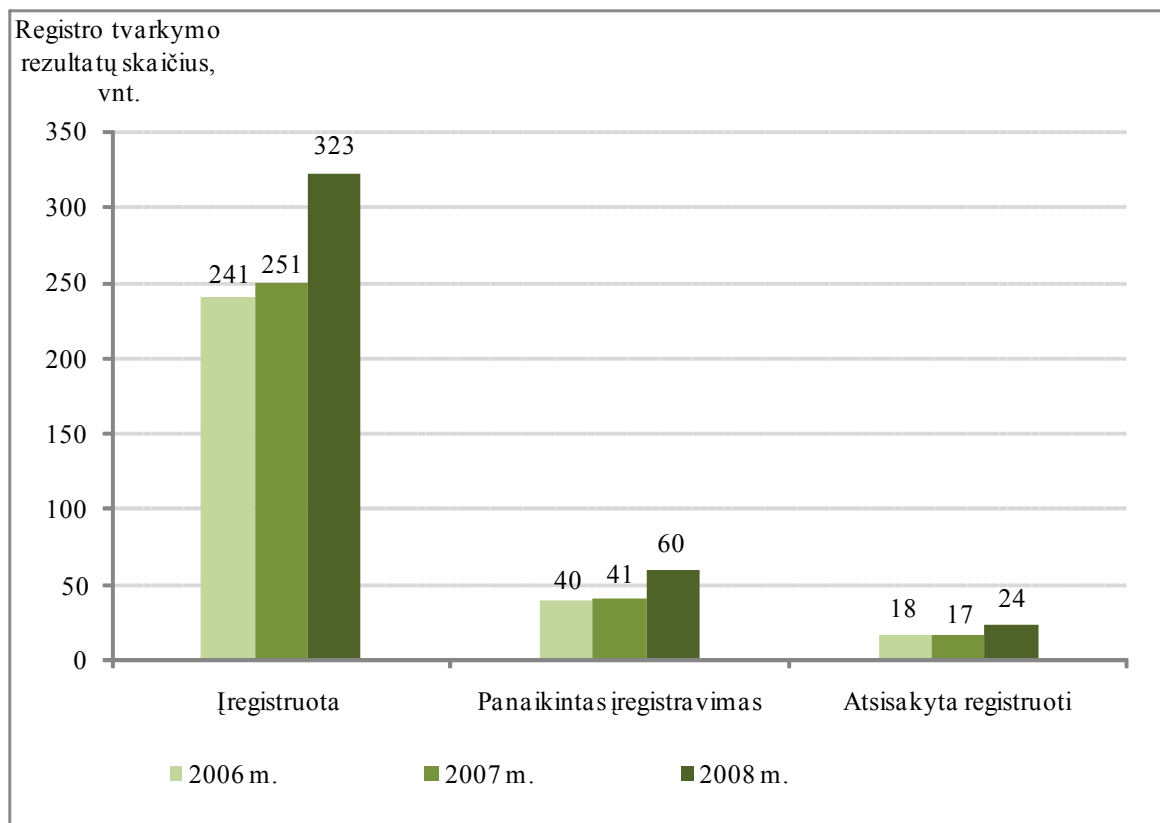
ADTAI nustatytais atvejais Inspekcija atliko išankstinę patikrą, tikrino numatomus duomenų tvarkymo veiksmus prieš juos pradėdant. Atliekant išankstinę patikrą, išnagrinėta, ar numatomi duomenų tvarkymo veiksmai atitinka keliamus reikalavimus, ar tvarkant asmens duomenis bus įgyvendintos duomenų subjekto teisės bei ar bus įgyvendintos tinkamos organizacinės ir techninės duomenų saugumo priemonės. 2008 m. Inspekcija, atlikusi išankstinę patikrą (žr. 7 pav.), išdavė 249 leidimus tvarkyti asmens duomenis. 2008 m. buvo tik 16 atvejų, kai atsisakyta išduoti leidimus, nes nebuvo galima daryti išvados, kad duomenų valdytojai tinkamai įgyvendins ADTAI reikalavimus, nepažeis duomenų subjekto teisių ir teisėtų interesų bei užtikrins tinkamas duomenų saugumo priemones. 2008 m. suteikta žymiai daugiau leidimų tvarkyti asmens duomenis (249), palyginti su 2007 m. (187), tačiau kiek mažiau negu 2006 m. (269).

7 pav. Išankstinių patikrų rezultatai

3) Planuota išnagrinėti 650 pranešimų apie duomenų tvarkymą, išnagrinėta 1067 pranešimai apie duomenų tvarkymą ir dėl registravimo duomenų papildymo arba patikslinimo. Priimtas 741 sprendimas dėl duomenų valdytojų registravimo.

Igyvendindama priemonę „Asmens duomenų valdytojų valstybės registro tvarkymas“, Inspekcija nagrinėjo gautus pranešimus apie asmens duomenų tvarkymą bei pranešimus apie asmens duomenų valdytojų registravimo duomenų patikslinimą ir (ar) papildymą. Pagal pranešimuose pateiktą informaciją buvo tikrinama, ar duomenų tvarkymas neprieštaruoja ADTAĮ nuostatomis. Registravimasis Asmens duomenų valdytojų valstybės registre skatina duomenų valdytojus atidžiau vertinti duomenų tvarkymo veiksmus (jų teisėtumą), padeda pašalinti duomenų tvarkymo trūkumus.

8 pav. Registro tvarkymo rezultatai

2008 m. įregistruoti 323 duomenų valdytojai ir, kaip matyti iš 8 paveiksle pateiktų 2006 m., 2007 m. ir 2008 m. rodiklių, šis skaičius vis auga. Atsisakymų registruoti duomenų valdytojus taip pat nėra daug, tačiau per 2008 m. šis rodiklis nežymiai paaugo (24), palyginti su 2007 m. (17) ir 2006 m. (18).

4) Planuota atsakyti į 40 Konvencijos šalių paklausimų ir pagal išsiųstus paklausimus parengti gautos informacijos apibendrinimus, atlikta – 55.

Inspekcija, įgyvendindama priemonę „Atsakymų į Konvencijos šalių paklausimus ir gautos informacijos apibendrinimų pagal išsiųstus paklausimus Konvencijos šalims skaičius“ bei 1981 m. Konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su automatizuotu asmens duomenų tvarkymu (ETS Nr. 108) nuostatas dėl bendradarbiavimo su kitų šalių duomenų apsaugos priežiūros institucijomis, aktyviai bendradarbiavo ir keitėsi patirtimi su Konvencijos šalimis.

2008 m. atsakyta į 54 Konvencijos šalių paklausimus ir parengtas 1 apibendrinimas pagal gautą informaciją dėl valstybės tarnautojų ir valstybės (savivaldybių) įmonių darbuotojų atlyginimų skelbimo. Gauta užsienio šalių informacija naudojama Inspekcijos veikloje, pavyzdžiui, rengiant ir derinant teisės aktus, vykdoma tos informacijos sklaida Lietuvoje. Kitų šalių patirtis prisideda formuojant tinkamą duomenų tvarkymo praktiką Lietuvoje.

Peržvelgus Inspekcijos veiklą matyti, kad 2008 m. pasiekta beveik visi suplanuoti rodikliai, o kai kurie netgi viršijami. Pastebimos tendencijos, kad atliekama vis daugiau prevencinių tikrinimų ir išankstinių patikrų, išnagrinėjama daugiau pranešimų apie duomenų tvarkymą, itin sparčiai auga duomenų subjektų ir duomenų valdytojų konsultavimo rodikliai, įgyvendinama vis daugiau visuomenės informavimo priemonių. Vis geresni Inspekcijos veiklos rezultatai rodo, kad daugėja duomenų valdytojų, tinkamai tvarkančių asmens duomenis, žmonės vis labiau domisi savo, kaip duomenų subjektų, teisėmis, ir žino, kur gali kreiptis, kad tas teises galėtų apginti.

Tarpinstitucinių programų ir kitų projektų įgyvendinimas

Lietuvos informacinės visuomenės plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 615, Inspekcija yra atsakinga už 10.6 („Skelbti internetu informaciją apie asmens duomenų ir privatumo apsaugą“) ir 10.7 („Sukurti ir įdiegti informacinę sistemą „Pagalba“, per kurią iš registruotų duomenų valdytojų bus renkami duomenų subjektų asmens duomenys ar informacija apie jų asmens duomenų tvarkymą“) punktuose numatytas priemones. 10.7 priemonė buvo suplanuota ir įgyvendinta 2007 m. 10.6 priemonė buvo įgyvendinama visą programos laiką. 2008 m. įgyvendindama čia priemonę Inspekcija didino visuomenės informuotumą (surengta ir (arba) dalyvauta 78 pasitarimuose, susitikimuose, konferencijose ir kituose renginiuose, parengta 11 naujienų biuletenių, 71 kartą teikta informacija žiniasklaidai, 20 kartų dalyvauta TV, 7 kartus radijo laidose, buvo išplatinti 3 pranešimai spaudai ir kt.), asmenims buvo sudaromos galimybės įgyti žinių ir gebėjimų, kurių reikia savo, kaip duomenų subjektų, teisėms ginti.

Patvirtintų asignavimų panaudojimas

2008 metams programai „Duomenų apsaugos valdymas“ buvo skirta 2920,0 tūkst. litų biudžetinių asignavimų. Papildomai iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo buvo skirta 70,0 tūkst. litų informacinių sistemų (informacinė sistema „Pagalba“, Asmens duomenų valdytojų valstybės registras, dokumentų valdymo informacinė sistema „Kontora 2004“) susiejimo, atnaujinimo ir modernizavimo galimybių studijai parengti. 2008 m. panaudota 2894,7 tūkst. litų (1560,7 tūkst. litų darbo užmokesčiui, 483,5 tūkst. litų socialiniam draudimui, 735,6 tūkst. litų prekėms ir paslaugoms pirkti, 114,9 tūkst. litų ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti).

2008 m. Inspekcija persikėlė į naujas patalpas, būtent tai pareikalavo gana didelės biudžeto asignavimų dalies. Dėl valstybės tarnautojų, esančių vaiko priežiūros atostogose ir valstybės tarnautojos, laikinai perkeltos į deleguoto nacionalinio eksperto pareigas, Inspekcija gražino į biudžetą 95,3 tūkst. litų sutaupytų biudžeto lėšų, darbo užmokesčio fondo ir socialinio draudimo įmokų fondo lėšų.

Kita svarbi informacija

Vadovaujantis atlikta „Informacinių sistemų susiejimo, atnaujinimo ir modernizavimo galimybių studija“ turėtų būti vykdomi informacinės sistemos „Pagalba“, Asmens duomenų valdytojų valstybės registro, dokumentų valdymo informacinės sistemos „Kontora 2004“ atnaujinimo ir kūrimo darbai. Tai susiję ne tik su paslaugų teikimu elektroninėje erdvėje, bet ir su Inspekcijos tvarkomu Asmens duomenų tvarkymo Valstybės registro atnaujinimu, nes šios informacinės sistemos galimybės neatitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu apibrėžtų nuostatų. Neturint asignavimų tolimesniems veiksams, parengtas dokumentas neteks aktualumo.

Atsižvelgdama į visuomenės poreikį Inspekcija visomis išgalėmis, nors tam nebuvo galimybės skirti asignavimų dėl jų stygiaus, rengė įvairias informavimo priemones, ieškojo naujų būdų joms tobulinti, tačiau, kaip rodo 2008 m. atliktos visuomenės apklausos, poreikis gauti informacijos tiek apie Inspekcijos vykdomą asmens duomenų apsaugos priežiūros veiklą, tiek apskritai apie asmens duomenų apsaugą yra didelis. Visuomenė minėtos informacijos sklaidos tikėtusi visais pagrindiniais informavimo kanalais, t. y. tiek Inspekcijos interneto svetainėje, kuri turėtų būti pertvarkyta iš esmės, siekiant geriau patenkinti joje besilankančių poreikį lengvai rasti reikiamą informaciją, tiek radijas ir televizija, spauda.

IV. ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO INSTITUCIJOS VEIKLOS PRIORITETINĖS KRYPTYS

Numatoma sėkmingai pabaigti įgyvendinti ADTAĮ ir tęsti jau pradėtus darbus, susijusius su 2008 m. pabaigoje priimtu Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 1, 3, 7, 12, 34, 77 straipsnių, devintojo skirsnio ir priedo pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo nauju priedu įstatymu (Žin., 2008, Nr. 137-5383) (toliau – ERI), įsigaliosiančiu 2009 m. kovo 15 d., kuris įtvirtina naujas Inspekcijos funkcijas ir išplečia Inspekcijos kompetenciją, kadangi šio įstatymo IX skirsnio nuostatos bus taikomos ne tik fiziniams, bet ir juridiniams asmenims. Atsižvelgiant į tai, išsiplės Inspekcijos atliekamų duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos tikrinimų, prašymų ir skundų nagrinėjimo bei konsultacijų teikimo elektroninių ryšių srityje apimtys. ERI 70 straipsnio 1 ir 2 dalys numato šias naujas Inspekcijos funkcijas: pareigą Vyriausybės įgaliotai institucijai kaupti informaciją apie ERI 65 straipsnio 2 dalyje nurodytų duomenų teikimą kompetentingoms institucijoms ir teikti šios informacijos pagrindu sukauptus statistinius duomenis kasmet Europos Bendrijų Komisijai. Atitinkamai padidės Inspekcijos veiklos apimtys prižiūrint ERI 1 priede nurodytų duomenų saugojimo ir naudojimo teisėtumą.

Inspekcija 2009 m. pradės rengti Lietuvos Respublikos įstatymo projektą, perkeliantį Europos Parlamento ir Tarybos 2008 m. lapkričio 27 d. pamatinį sprendimą 2008/977/TVR dėl asmens duomenų tvarkomų vykdant policijos ir teisminių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, apsaugos. Šis sprendimas turi būti perkeltas iki 2010 m. lapkričio 27 d.

Numatoma ieškoti naujų visuomenės informavimo būdų, tobulinti esamus, aktyvinti Inspekcijos veiklą, siekiant geriau informuoti visuomenę ir duomenų valdytojus apie duomenų apsaugą, įskaitant informavimą apie asmens duomenų tvarkymą Šengeno informacinėje sistemoje.

Planuojama toliau aktyviai vykdyti sektorinius patikrinimus, kad būtų vienodinama duomenų valdytojų praktika tvarkant asmens duomenis. Patikrinimų metu bus tiesiogiai bendradarbiaujama su duomenų valdytojais, siekiant nustatyti galimus duomenų apsaugos pažeidimus ar trūkumus ir patariant, kaip juos pašalinti.

Nuo 2009 m. sausio 1 d. įsigaliojusi nauja ADTAĮ redakcija numato pareigą Asmens duomenų valdytojų valstybės registre registruotis Lietuvos Respublikoje registruotiems Europos Sąjungos ir Europos Ekonominės Erdvės valstybių įmonių filialams ir atstovybėms bei numato pareigą kreiptis į Inspekciją dėl išankstinės patikros ir registravimo Asmens duomenų valdytojų valstybės registre duomenų valdytojams, tvarkantiems ypatingus asmens duomenis apie sveikatą automatinio būdu ir ypatingus asmens duomenis mokslinio medicininio tyrimo tikslais.

Atsižvelgiant į tai, numatoma, kad darbo krūvis, susijęs su išankstinės patikros atlikimu, duomenų valdytojų registravimu ir duomenų valdytojų konsultavimu labai išaugs. Inspekcija dės pastangas, kad duomenų valdytojai tinkamai įgyvendintų duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Inspekcija, kaip narė, aktyviai dalyvaus Europos Sąjungos institucijų, tokių kaip Direktyvos 95/46/EB 29 straipsnio darbo grupė asmenų apsaugai tvarkant asmens duomenis ir jos pogrupiai, Šengeno Jungtinės priežiūros institucija, Europolo Jungtinės priežiūros institucija, Muitinės Jungtinės priežiūros institucija, Europos Tarybos ETS Nr. 108 Konsultacinis komitetas, Tarptautinė darbo grupės dėl duomenų apsaugos telekomunikacijose, veikloje, pareikšdama poziciją, sprendžiant klausimus, susijusius su asmens duomenų apsauga.

Direktorius

dr. Algirdas Kunčinas